

بسمه تعالی

فرم پیشنهاد و درخواست تصویب طرح پایان نامه

مقطع کارشناسی ارشد

مشخصات دانشجو		۱
نام و نام خانوادگی : میلاد حاتمی	رشته تحصیلی : بانکداری اسلامی	شماره دانشجویی : ۹۵۳۱۷۶۵۰۵
نشانی و تلفن : تهران تاریخ تحویل به آموزش :		

مشخصات استاد راهنما		۲
نام و نام خانوادگی :	تخصص اصلی : اقتصاد	
سال اخذ آخرین مدرک تحصیلی :	رتبه دانشگاهی :	
سنوات تدریس در دوره کارشناسی ارشد:	محل خدمت : دانشگاه خوارزمی تهران	
نشانی و تلفن :	تعداد پایان نامه های در دست راهنمایی : تأیید استاد راهنما:	

مشخصات استاد مشاور				۳
نام و نام خانوادگی	تخصص اصلی	آخرین مدرک تحصیلی	رتبه دانشگاهی	محل خدمت
نشانی و تلفن : تأیید استاد مشاور:				

۴	عنوان پایان نامه
۱- فارسی :	تاثیر تسهیلات تکلیفی بر خلق نقدینگی در سیستم بانکی از کانال استقراض از بانک مرکزی
۲- انگلیسی :	The effect of directed loans on the creation of liquidity in the banking system from borrowing channel from central bank

اینجانب میلاد حاتمی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته بانکداری اسلامی تعهد می نمایم که موضوع این پایان نامه تکراری نبوده و در صورت تکراری بودن موضوع، عواقب ناشی از آن به عهده اینجانب خواهد بود. همچنین تعهد می نمایم تا زمان دفاع از پایان نامه خود دو گزارش پیشرفت به طور هر سه ماه یک بار به آموزش دانشکده تحویل نمایم.

امضاء دانشجو

اطلاعات مربوط به طرح پیشنهادی تحقیق

۱- واژگان کلیدی

۱- فارسی :	تسهیلات اعطایی بانکها، تسهیلات تکلیفی، نقدینگی، استقراض از بانک مرکزی
۲- انگلیسی :	Bank Loan, Directed Loans, Liquidity, Borrowing From the Central Bank

۲- تعریف عملیاتی واژگان کلیدی

۱-۲- تسهیلات اعطایی بانکها:

تسهیلات اعطایی بانکی بخش مهمی از عملیات هر بانک را تشکیل می دهد. بانکها با عملیات اعتباری خود امکان انتقال منابع را از اشخاصی که مستقیماً مایل و یا قادر به مشارکت در فعالیتهای اقتصادی نمی باشند به افرادی که جهت انجام امور اقتصادی نیازمند به منابع مالی می باشند، فراهم ساخته و باعث تسهیل فعالیتهای اقتصادی، افزایش سرمایه گذاری و تولید می شود (سعیدی، پرویز ۱۳۸۸). تسهیلاتی که بانکها اعطا می کنند دو نوع است: تکلیفی و غیرتکلیفی.

۱-۱-۲- تسهیلات تکلیفی:

طبق تعریف بانک مرکزی، تسهیلات تکلیفی یا تبصره‌ای، تسهیلاتی هستند که بانکهای دولتی براساس تبصره‌های قوانین بودجه، مکلف به پرداخت آن هستند. چون تخصیص این منابع براساس خواست دولت صورت گرفته است و مقررات و دستورالعمل‌های مربوط به آن خارج از اراده و ضوابط سیستم بانکی است و بانکها مکلف به پرداخت آن شده‌اند، این تسهیلات را تکلیفی می گویند (شهبازی غیاثی، ۱۳۹۳: ۵).

استفاده از این سیاست، در سال‌های پس از انقلاب، گسترش یافت، به طوری که حجم تسهیلات تکلیف شده به بانک ها، طی دوره ۱۳۷۶-۱۳۶۷ بیش از ۱۲۰ برابر افزایش یافت (میربهراری، ۱۳۷۹). دولت، به تنهایی قادر و مایل به اجرای این سیاست نیست. زیرا منابع تحت اختیار او، برای حمایت بخش خاصی از جامعه، محدود است

(ابوجعفری، ۱۳۸۳).

۲-۱-۲- تسهیلات غیر تکلیفی:

تسهیلاتی که تخصیص آنها خارج از اراده و ضوابط سیستم بانکی نباشد را غیر تکلیفی می‌گویند.

۲-۲- نقدینگی:

نقدینگی کشور، خود به حجم پول (اسکناس و مسکوک) و شبه پول (سپرده‌های دیداری) تقسیم می‌گردد که تاثیر سیاست‌های پولی بر حجم پول آنی است ولی در مورد شبه پول معمولاً با تاخیر صورت می‌گیرد. مهمترین نقش سیاست‌های پولی بر حجم نقدینگی جامعه می‌باشد. (جعفرپور، ۱۳۸۶، ۵)

۲-۳- استقرار از بانک مرکزی:

بانک مرکزی نهادی غیرتجاری و عمومی است که عمده فعالیت‌های آن مربوط به اجرای سیاست‌های پولی و نظارت بر موسسات پولی و بانکی است. کنترل نرخ تورم، حفظ ارزش پول ملی، تنظیم عرضه پول و کنترل حجم نقدینگی از اهداف مهم این نهاد است که سیاست‌های خود را در راستای آنها تنظیم می‌کند. اما بر خلاف بانک‌های مرکزی، بانک‌های دیگر (تخصصی، تجاری، صندوق‌های قرض الحسنه) با هدف کسب سود در جامعه فعالیت می‌کنند. یکی از وظایف بانک مرکزی نظارت بر عملکرد اینگونه بانک‌ها است. بانک‌ها به دلایل برون بانکی و درون بانکی، تمایل به استقرار از بانک مرکزی دارند (قائمی اصل و قربانی، ۱۳۹۷).

۳- بیان مسأله (تعریف و اهمیت موضوع)

در جمهوری اسلامی ایران تسهیلات تکلیفی با توجه به نرخ سود و کارمزد بسیار پایین آن نسبت به سایر تسهیلات اعطایی بانکی و عدم رسیدگی‌های اولیه و عدم اجبار دریافت کنندگان تسهیلات به پرداخت سودی معادل سود معمول و رایج سیستم بانکی و نیز عدم نظارت لازم، برای کاهش بدهی‌های معوق معمولاً باعث می‌شود که بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی همواره متورم شود. این فرایند در نهایت منجر به افزایش نقدینگی، پایه پولی و تورم خواهد گردید. تسهیلات تکلیف شده به بانک مرکزی باعث می‌شود که مخارج بخش دولتی افزایش یابد و در صورت مشخص نبودن منابع لازم منجر به افزایش خالص بدهی بخش دولتی خواهد گردید. خالص بدهی بخش دولتی یکی از منابع عمده پایه پولی محسوب می‌شود و در صورت ثابت بودن سپرده‌های بخش دولتی، می‌توان انتظار داشت که نقدینگی در کشور فزونی یابد.

تسهیلات تکلیفی موضوعی است که همواره به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی نظام بانکی کشور مطرح بوده است. تسهیلات تکلیفی به تسهیلاتی گفته می‌شود که با ضوابط پرداخت تسهیلات بانکی مطابقت ندارد، ولی بانک به دلیل مصوباتی خارج از رویه عادی نظام بانکی مجبور به پرداخت آنها است، هرچند طرحی که بابت آن تسهیلات پرداخت می‌شود، دارای توجیه اقتصادی کافی نباشد. در واقع، دولت تسهیلات تکلیفی را به عنوان ابزاری در اختیار گرفته تا بخشی از اهداف خود را که به دلیل ناکافی بودن منابع درآمدی نمی‌تواند از طریق بودجه محقق کند، با استفاده از منابع بانک‌ها تأمین کند.

تجربه نشان داده است که تخصیص منابع به گیرندگان تسهیلات تکلیفی غالباً بدون در نظر گرفتن ضوابط

اعتباری و اطمینان از بازگشت وجوه انجام می‌شود. در این گونه تسهیلات معمولاً اعتبارسنجی مناسبی صورت نمی‌گیرد و وثایق و تضامین کافی از مشتری دریافت نمی‌شود. از این رو معمولاً بازپرداخت تسهیلات تکلیفی نیز با مشکل مواجه است و مطالبات معوق مربوط به این تسهیلات، رقم بالایی را در شبکه بانکی به خود اختصاص داده است. افزون بر افزایش حجم مطالبات چالش و مشکل دیگری که ممکن است در اثر اعطای بی‌رویه و بی‌ضابطه تسهیلات تکلیفی پدید آید، عبارت است از: تخصیص غیربهبینه منابع مالی و استقراض بانک‌ها از بانک مرکزی و در نتیجه استفاده بانک مرکزی از منابع پر قدرت پول (چاپ اسکناس و خلق اعتبار) برای رفع مشکل کسری بانک‌ها و در نتیجه افزایش پایه پولی و تورم و نقدینگی.

استقراض بانک‌ها از بانک مرکزی یکی از زمینه‌های مهم افزایش نقدینگی در اقتصاد ایران است.

هدف از این تحقیق بررسی تاثیر تسهیلات تکلیفی بر خلق نقدینگی از کانال اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی است. در این اثرگذاری یک رابطه مثلثی شکل می‌گیرد، رابطه اول: میزان تسهیلات تکلیفی ک. جب اضافه برداشت و استقراض از بانک مرکزی میشود، رابطه دوم: استقراض از بانک مرکزی نیز زمینه را برای چاپ اسکناس و خلق اعتبار و در نتیجه رشد نقدینگی فراهم می‌آورد، رابطه سوم نیز بر این دلالت دارد که تسهیلات تکلیفی موجب خلق نقدینگی در سیستم بانکی میشود.

حال سوالی که مطرح می‌شود این است که آیا ورود جریان‌های تسهیلات تکلیفی به بانک‌ها می‌تواند بر رشد نقدینگی در ایران موثر باشد یا خیر؟

با توجه به تامین مالی سرمایه‌گذاری در ایران از طریق اعطای اعتبارات بانکی و بانک پایه بودن اقتصاد ایران، اثر تسهیلات تکلیفی که دولت از طریق برنامه بودجه به بانک‌ها تحمیل میکند طی چند سال اخیر چقدر به رشد نقدینگی کمک کرده و عملکرد آن به چه صورت بوده است؟

۴- پیشینه تحقیق

الف) مطالعات خارجی:

.....

ب) مطالعات داخلی:

علی‌رغم تعدادی مطالعه انجام شده در خصوص تاثیر تسهیلات تکلیفی بر روی رشد اقتصادی تاکنون به طور جامع به بررسی تاثیر تسهیلات تکلیفی بر روی رشد نقدینگی از کانال استقراض بانک‌ها از بانک مرکزی نشده است پس هدف مطالعه حاضر بررسی تاثیر تسهیلات تکلیفی بر خلق نقدینگی در سیستم بانکی از کانال استقراض از بانک مرکزی.

حیدری (۱۳۹۵) در تحقیقی با نام «تاثیر تسهیلات تکلیفی، بر متغیرهای کلان اقتصادی (تورم، بیکاری، رشد اقتصادی)» به روش رگرسیون‌های نامرتب SUR به بررسی تاثیرات مثبت و منفی تسهیلات تکلیفی بر متغیرهای کلان پرداخته است. در نهایت، نتایج گزارش شده، اثر مثبت و معنا دار این سیاست، برافزایش تورم و اثر معنادار آن، بر کاهش رشد اقتصادی و نرخ بیکاری، تایید می‌کند.

کشاورز (۱۳۹۵) در مطالعه خود با استفاده از داده های سری زمانی به صورت فصلی طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۹۲ و با استفاده از از روش رگرسیون خودتوضیح باوقفه های گسترده (ARDL) نشان داد که تسهیلات تکلیفی بر مطالبات غیرجاری تکلیفی در کوتاه مدت و بلندمدت، تاثیر مثبت و معنی دار است.

قائمی اصل و قربانی (۱۳۹۷) با استفاده از داده های دوره ۱۳۸۵ - ۱۳۹۵ برای ۱۶ بانک برگزیده در ایران به بررسی رابطه علیت دوطرفه دومتغیره میان متغیرهای درون بانکی برگزیده شامل مطالبات غیرجاری، تسهیلات اعطایی و سوددهی با استقراض از بانک مرکزی پرداختند. نتایج به دست آمده از این تحقیق حاکی از آن است که متغیرهای تسهیلات اعطایی و سوددهی، از رابطه علیت دوطرفه (بازخورد) با استقراض از بانک مرکزی برخوردارند. در مقابل در مورد مطالبات غیرجاری، علیت یک سویه از سوی مطالبات غیرجاری به استقراض از بانک مرکزی برقرار است.

درگاهی و مهدیان (۱۳۹۶) در تحقیقی با نام « مقایسه آثار تکانه های پولی ناشی از ضریب فزاینده و پایه پولی در اقتصاد ایران » با تعیین مقادیر ورودی و پارامترهای مدل با استفاده از روش کالیبراسیون طی دوره زمانی ۱۳۹۳-۱۳۶۹ به این نتیجه رسیدند که افزایش استقراض بانک ها از بانک مرکزی منجر به کاهش تولید و بروز تورم بیشتر می شود. به عبارت دیگر سیاست پولی باید تا حد امکان از افزایش استقراض سیستم بانکی از بانک مرکزی که منجر به افزایش پایه پولی می شود جلوگیری شود و علاوه بر تلاش بانک ها برای رعایت خطوط اعتباری و عدم اضافه برداشت با ایجاد انضباط پولی به ثبات بیشتر اقتصاد کلان کمک کند.

۵- اهداف تحقیق

(۱) بررسی تاثیر تسهیلات تکلیفی بر رشد نقدینگی از کانال استقراض از بانک مرکزی

۶- سئوالات تحقیق / فرضیه ها

۱-۶- سئوالات تحقیق

(۱) آیا تسهیلات تکلیفی بر رشد نقدینگی، تاثیر مثبت و معنی دار دارد؟

۲-۶- فرضیات تحقیق

(۱) آیا تسهیلات تکلیفی بر رشد نقدینگی، تاثیر مثبت و معنی دار دارد

۷- جنبه نوآوری تحقیق

علی رغم تعدادی مطالعه انجام شده در خصوص تاثیر تسهیلات تکلیفی بر روی رشد اقتصادی تاکنون به طور جامع به بررسی تاثیر تسهیلات تکلیفی بر رشد نقدینگی پرداخته نشده است پس هدف مطالعه حاضر بررسی تاثیر تسهیلات تکلیفی بر رشد نقدینگی (از کانال استقراض از بانک مرکزی) است.

در این پژوهش علاوه بر بررسی تاثیر تسهیلات تکلیفی بر روی خلق نقدینگی به بررسی رابطه میزان استقراض بانک ها از بانک مرکزی و رشد نقدینگی پرداخته می شود. این مطالعه برای کشور ایران و طی دوره

۸ - روش شناسی تحقیق

- روش تحقیق

این تحقیق، یک تحقیق کمی است. از نظر نوع زمان انجام تحقیق، این تحقیق پسا رویدادی است، در تحقیق پسا رویدادی محقق به دنبال کشف و بررسی روابط بین عوامل و شرایط خاص که قبلاً وجود داشته یا رخ داده از طریق مطالعه نتایج حاصل از آنهاست. بنابراین متغیر وابسته و متغیر مستقل هر دو در گذشته رخ داده اند و بر همین مبنا این نوع تحقیق را غیر آزمایشی (تجربی) یا پسارویدادی (پس از وقوع) می نامند.

اطلاعات مورد نیاز برای این تحقیق از اسناد و مدارک موجود در بانک های دولتی مورد تحقیق می باشد که از نوع اطلاعات تابلویی موجود در ادارت اطلاعات بانکی و یا موقعیت مالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران یا در دفتر مرکزی کلیه بانکهای مورد تحقیق میباشد. به همین دلیل با مراجعه به بانک مرکزی یا دفتر مرکزی بانکهای میتوان اطلاعات مورد نیاز را اخذ نمود. همچنین در وب سایتهای بانکهای جامعه اطلاعاتی این تحقیق میتوان گزارش ترزنامه و برخی دیگر از آمار و ارقام مورد نیاز را کسب نمود.

هدف این تحقیق بر اساس مورد ارزیابی قرار می گیرد.

در این تحقیق روش اصلی مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل

این تحقیق با استفاده از مدل ارائه شده توسط بارلتروپ انجام میشود.

- جامعه آماری و نمونه

جامعه آماری پژوهش حاضر کشور ایران می باشد. بانکهای دولتی شامل بانکهای تجاری دولتی با نام های بانک ملی ایران، بانک سپه، پست بانک ایران از یک سو و بانکهای تخصصی بانک مسکن، بانک صنعت و معدن، بانک کشاورزی، بانک توسعه صادرات، بانک توسعه تعاون و از سوی دیگر میباشند. که اطلاعات بین سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۶ در جامعه تحقیق می باشد. به دلیل اینکه همه بانکها تسهیلات تکلیفی اعطا نمیکنند فقط بانکهایی که هم دولتی هستند و هم تسهیلات تکلیفی اعطا میکنند را بررسی خواهیم کرد.

- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز برای این تحقیق از اسناد و مدارک موجود در بانک های دولتی مورد تحقیق می باشد که

از نوع اطلاعات تابلویی موجود در ادارت اطلاعات بانکی و یا موقعیت مالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران یا در دفتر مرکزی کلیه بانکهای مورد تحقیق میباشد. به همین دلیل با مراجعه به

بانک مرکزی یا دفتر مرکزی بانکهای میتوان اطلاعات مورد نیاز را اخذ نمود.

تسهیلات تکلیفی: آمارهای مربوط آن از لایحه بودجه کشور در سالهای مورد نظر گرفته شده است.

میزان استقراض بانک ها از بانک مرکزی: آمارهای مربوط آن از مرکز آمار/ بانک مرکزی گرفته شده است.

نقدینگی: آمارهای مربوط آن از مرکز آمار/ر بانک مرکزی گرفته شده است.

تعریف متغیر

متغیر مستقل، تسهیلات تکلیفی و میزان استقراض بانک ها از بانک مرکزی است که اثر آن رشد نقدینگی سنجیده می شود.

متغیرهای وابسته، رشد نقدینگی هستند.

متغیر مستقل:

DL: تسهیلات تکلیفی

BCB: استقراض از بانک مرکزی

متغیر وابسته:

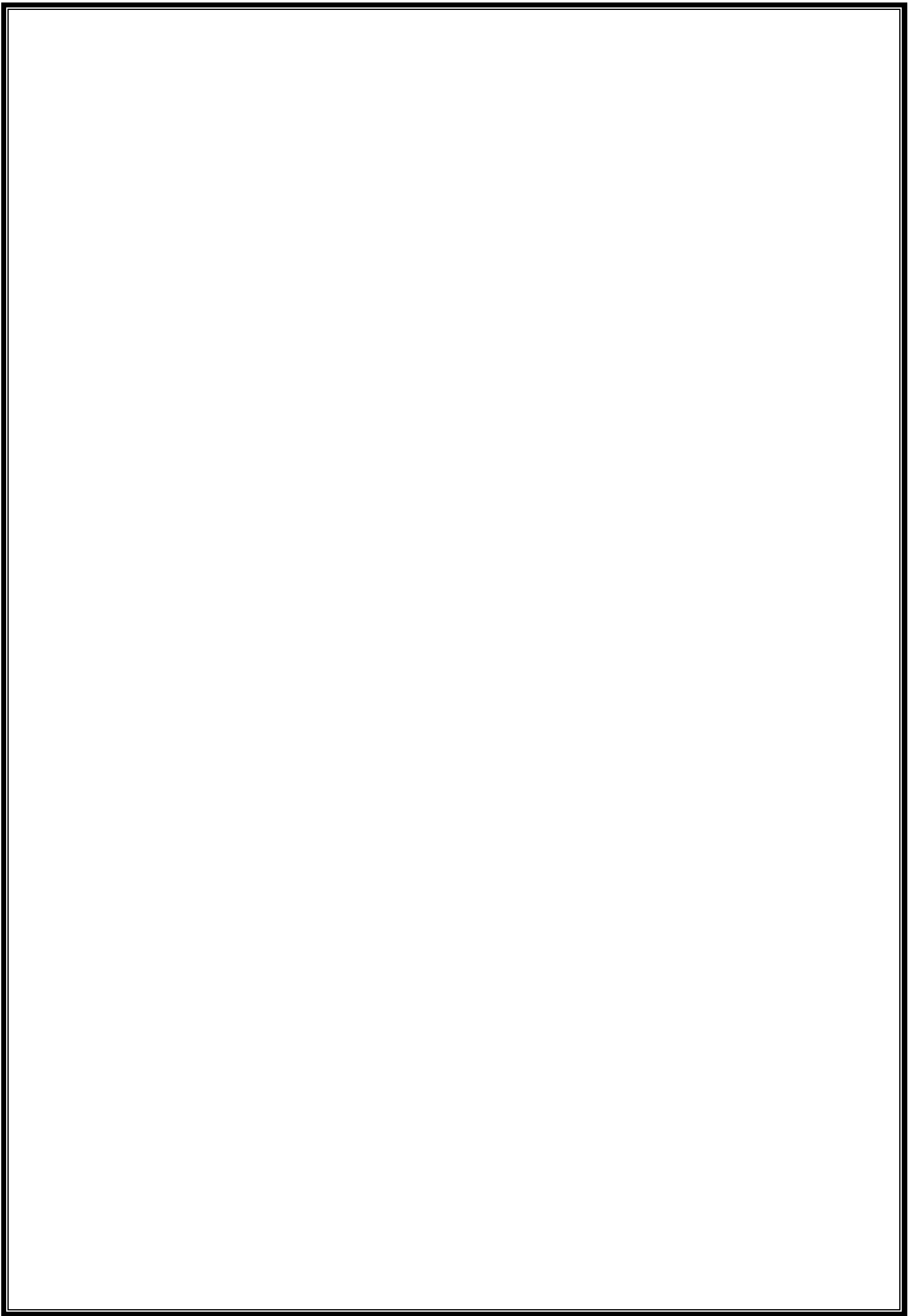
LG: رشد نقدینگی

مدل تصریح شده برای تاثیر تسهیلات تکلیفی بر رشد نقدینگی از کانال استقراض از بانک مرکزی:

.....

از بین بسیاری از نسبتها قابل بررسی برای ساختار و عملکرد مالی بانکها در این تحقیق نسبتهای، نسبت مطالبات غیر جاری، نسبت کفایت سرمایه، نسبت تمرکز تسهیلات، وضعیت ارزی استفاده میکنیم. بارلتروپ کریستوفر، در تفسیر گزارشها و صورتهای مالی بانکها از این مدل استفاده کردند (Barltrop, ۱۹۹۲).

- قائمی اصل & قربانی. (۲۰۱۷). بررسی رابطه میان استقراض از بانک مرکزی و متغیرهای برگزیده درون بانکی در ایران: کاربرد علیت دومترسکیو-هارلین در پانل‌های ناهمگن. *مدلسازی اقتصادی* ۱۲۹-۱۰۷, ۲(۴),
- حسینی, سید صفدر, محتشمی & تکتّم. (۲۰۰۸). رابطه تورم و رشد نقدینگی در اقتصاد ایران؛ گسست یا پایداری؟. *پژوهش‌های رشد و توسعه پایدار (پژوهش‌های اقتصادی)* ۴۲-۲۱, ۱(۳),
- درگاهی حسن & هادیان مهدی. مقایسه آثار تکانه های پولی ناشی از ضریب فزاینده و پایه پولی در اقتصاد ایران.
- نجفی مقدم علی. بررسی تاثیر مطالبات سررسید گذشته بر سودآوری بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
- McNaughton, D., & Barltrop, C. (۱۹۹۲). *Banking Institutions in Developing Markets: Interpreting financial statements* (Vol. ۲). World Bank Publications.

نظر گروه آموزشی

..... طرح پیشنهادی خانم/آقای تحت عنوان

..... در جلسه مورخ گروه آموزشی مطرح گردید و:

☐ مورد تصویب قرار گرفت.

☐ با تغییراتی به شرح زیر مورد تصویب قرار گرفت:

.....

.....

☐ مورد تصویب قرار نگرفت.

مدیر گروه

امضاء

نظر اعضای شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده:

نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	رای	امضاء
آقای دکتر محسن ابراهیمی	دانشیار		
آقای دکتر محمد صیادی	استادیار		
آقای دکتر غلامعلی معصومی نیا	استادیار		
آقای دکتر محمدرضا منجذب	استادیار		
آقای دکتر علی تک روستا	استادیار		
آقای دکتر سیاب ممی پور	استادیار		

نظر شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده :

☐ مورد تصویب قرار گرفت.

☐ با تغییراتی به شرح زیر مورد تصویب قرار گرفت:

.....

☐ مورد تصویب قرار نگرفت.

مدیر تحصیلات تکمیلی دانشکده

امضاء